

Huvudman

Stockholms kommun

Ärendet

Tillsyn av Trollbodaskolan, grundskola i Stockholm

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att senast den 29 september 2023 ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande tidiga stödinsatser, extra anpassningar och särskilt stöd samt bristande studiero. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Stockholms kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Stockholms kommun ska vidta följande åtgärder

Tidiga stödinsatser, rätten till extra anpassningar och särskilt stöd

1. Se till att en särskild bedömning och planering av eventuella stödinsatser sker i samråd med specialpedagogisk kompetens när det utifrån användning av nationella kartläggningsmaterial i förskoleklass, nationella bedömningsstöd i årskurs 1 och nationella prov i årskurs 3 finns en indikation på att en elev inte kommer att nå kommande kunskapskrav

Huvudmannen ska redogöra för hur skolan säkerställer och arbetar med lärares samverkan med specialpedagogisk kompetens vid denna särskilda bedömning. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 4 och 5 §§ skollagen).

2. Se till att vid minst ett tillfälle innan den 16 oktober 2023 informera samtliga lärare och övrig skolpersonal om skollagens bestämmelser om extra anpassningar och särskilt stöd, samt skyldigheten att anmäla till skolans rektor att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har förmedlats. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § andra stycket samt 3 kap. 5 och 7 §§ skollagen).
3. Rektor ska följa upp lärarnas arbete med extra anpassningar och om undervisningen eller insatserna utformas så att eleverna får de extra anpassningar som de behöver. Rektor ska vidare analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen för eleverna. Inkom med en redogörelse för uppföljningen, analysen och eventuella beslut om åtgärder (3 kap. 5 § och 4 kap. 4 § skollagen; Lgr 22, 2.2 Kunskaper och 2.8 Rektorns ansvar).
4. Se till att dokumentera de extra anpassningar som en elev ska ges i elevens individuella studieplan (3 kap. 5 § och 10 kap. 13 § skollagen).
5. För varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer till rektor ska rektor se till att starta en utredning. Rektor ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektor under perioden 29 maj 2023 fram till 16 oktober 2023 samt vilket datum utredning har startats för respektive elev (3 kap. 7 § skollagen).
6. Se till att det för alla elever som har ett åtgärdsprogram finns en utredning av elevens stödbehov (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen).
7. Säkerställa att det i beslut om anpassad studiegång framgår vilka avvikelser (avseende ämnen och omfattning) som görs från den ordinarie timplanen. Rektor ska inkomma med samtliga beslut om anpassad studiegång i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 12 §, 29 kap. 10 § skollagen samt 31 och 32 §§ förvaltningslagen [2017:900]).

Studiero

1. Se till att vid minst ett tillfälle innan den 16 oktober 2023 informera all skolpersonal om skollagens reglering kring personalens befogenheter att agera för att tillförsäkra och studiero samt disciplinära åtgärder kan och får användas. Inkom med en redogörelse för hur och när informationen har förmedlats (2 kap. 34 § och 5 kap. 6 § skollagen).

2. Se till att de disciplinära åtgärder som vidtas på skolan dokumenteras. Inkom med en redogörelse för hur många disciplinära åtgärder som genomförts under perioden 29 maj 2023 till 16 oktober 2023.
3. Rektorn ska se till att det finns rutiner för arbetet med att göra en utredning avseende en elev som vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse. Rutinerna ska omfatta arbetet med att vidta åtgärder för att få eleven att ändra sitt beteende. Inkom med ovan angivna rutiner samt en redogörelse för hur många sådana utredningar som genomförts under perioden 29 maj 2023 till 16 oktober 2023 (5 kap. 9 och 10 §§ skollagen).

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till tonny.johansson@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr SI 2022:8953) i de handlingar som sänds in.

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen Stockholms kommun en anmärkning avseende brister rörande skyldigheter att motverka kränkande behandling samt studiehandledning på modersmålet. Stockholms kommun ska senast den 16 oktober 2023 vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser trygghet samt rätten till utbildning.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden inlett en tillsyn av Trollbodaskolan i Stockholms kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Trollbodaskolan följer gällande bestämmelser om tidiga stödinsatser, extra anpassningar och särskilt stöd, rätten till utbildning, studiehandledning på modersmålet, trygghet och studiero samt skyldigheten att motverka kränkande behandling.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn samt lektionsobservationer mellan den 8 december 2022 och 20 december 2022. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats,

bl.a. betygs kataloger och åtgärdsprogram. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Tidiga stödinsatser, extra anpassningar och särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Tidiga stödinsatser

Av intervjuer med lärare och elevhälsan framgår att det saknas specialpedagogisk kompetens vid en bedömning av elevers kunskapsutveckling i samband med skolans kartläggningar. Enligt lärare på skolan genomförs de nationella kartläggningsmaterialen, de nationella bedömningsstöden och nationella prov. Lärarna beskriver att arbetet med materialet inleds under höstterminen i förskoleklassen och fortsätter under lågstadiet. Lärare beskriver samtidigt att det saknas samråd med specialpedagogisk kompetens för bedömning av elever med indikation på att kunskapskrav inte kommer att nås. Enligt en lärare "fångas eleverna inte upp förrän i slutet av årkurs 3 och att det då är för sent". En representant för elevhälsan med specialpedagogisk kompetens för det stadiet bekräftar att det saknas specialpedagogisk kompetens vid bedömning av de eleverna. Enligt rektorn har det varit svårt att rekrytera en specialpedagog och skolan har stått utan specialpedagog i flera månader. Rektorn uppger att det finns "ett stort utvecklingsområde med elevhälsan".

Extra anpassningar

Av intervjuer med lärare framgår att det finns elever på skolan som är i behov av stöd i form av extra anpassningar men att alla lärare inte ger sådant stöd. Lärare beskriver att de inte har förutsättningar för att möta alla elevers behov av extra anpassningar. Vidare beskrivs att det finns grupper som "ständigt kräver extra anpassningar" samtidigt som grupperna är stora och att man som lärare inte räcker till för det. Det saknas, enligt lärare, utrymme i klassrummen och material i form av anpassat läromedel och skärmväggar för att möjliggöra för det stödet. Vid intervju med elevhälsan lyfter Skolinspektionen exempel på elever som enligt lärarna inte ges extra anpassningar även om de är i behov av det. Elevhälsan beskriver att några av eleverna "absolut är kända" och bekräftar att eleverna inte ges stöd. Det saknas enligt elevhälsan dels kunskaper om extra anpassningar bland lärare, dels struktur och tid för lärare att "fånga upp" och diskutera elevernas behov. I intervju uppger

rektorn vilket stöd som ges för några av lärarnas elevexempel men att han saknar kännedom om situationen för andra. Rektorn beskriver att det finns ett stort behov av mer kunskap bland lärarna kring extra anpassningar. Enligt lärare saknas det även information om vilka extra anpassningar som eleverna är i behov av.

Elevhälsan konstaterar att det finns brister i dokumentation av extra anpassningar. Elevhälsan säger att extra anpassningar ska dokumenteras men att det är "ganska tomt" på skolans intranät av den dokumentationen. Rektorn säger att lärarna ska dokumentera elevinformation i skolans intranät men att "där är vi inte framme fullt ut".

Anmälan om utredning och utredning av särskilt stöd

Av intervju med lärare framgår att alla elever inte anmäls för utredning av särskilt stöd även om de är i behov av det. Enligt lärare är det oftast elever med "inlärningssvårigheter" som inte anmäls eftersom eleverna ändå inte kommer att ges ett särskilt stöd. De elever som anmäls är enligt lärare elever med "beteendeproblematik" eftersom de eleverna har möjlighet att få stöd. Vidare beskriver lärare att även om det görs utredning ges inget stöd på skolan. Det saknas enligt lärare resurser bland annat i form av specialpedagogiskt stöd och elevassistenter för det. Elevhälsan bekräftar att lärare inte anmäler alla elever för utredning av särskilt stöd som är som är i behov av det. Att elever inte ges det stöd de är i behov av får enligt elevhälsan även negativa konsekvenser på studieron. Elevhälsan bekräftar även att den specialpedagogiska kompetensen på skolan inte är tillräcklig för att möta behovet av särskilt stöd på skolan.

Åtgärdsprogram

Av intervju med rektorn framgår att det finns elever vid skolan som undervisas i skolans särskilda undervisningsgrupp för årskurs 4-6 som saknar utredning av särskilt stöd och beslut om åtgärdsprogram. Enligt elevhälsan startade den särskilda undervisningsgruppen för årskurser 4-6 "i all hast" och att eleverna "flyttas dit" utan utredning om särskilt stöd eller åtgärdsprogram. Elevhälsan beskriver vidare att den särskilda undervisningsgruppen bara är "brandsläckning som görs" för att eleverna är stökiga och högljudda men att om eleverna hade getts anpassningar i ordinarie klassrum hade de kunnat vara kvar.

Skolinspektionen har vid tillsynsbesöket tagit emot skolans beslut om åtgärdsprogram. Av dessa framgår att åtminstone 16 elever i årskurser 7-9 har anpassad studiegång. Detta bekräftas i intervju med rektorn. I nio av dessa åtgärdsprogram framgår det inte vilka avvikelser från timplan eller de ämnen och mål som har gjorts. Enligt rektorn finns det inte heller några kompletterande beslut eller bilagor med beslut till åtgärdsprogrammen där det framgår vilka ämnen eleven ska läsa. Rektorn uppger att ämnen och i vilken omfattning eleven ska läsa istället finns sammanställt för samtliga elever i gemensamt Excel-dokument hos rektorn.

Huvudmannens yttrande över protokollet

Huvudmannen uppger i sitt yttrande den 18 april 2023 bland annat följande; skolan har under vårterminen 2023 haft en särskild dragning kring extra anpassningar och särskilt stöd, samt aktualiserat extra anpassningar/särskilt stöd vid elevhälsomöten under läsåret. Rektor har också vid ett flertal tillfällen redogjort för Skolverkets Allmänna råd och kommentarer av detta, inklusive rutiner skolan ska följa. På elevsamverkan är biträdande rektor och delar av övriga professioner med och diskuterar bedömning, måluppfyllelse och särskilt stöd. Biträdande rektor tar upp elever på elevhälsoteam där rektor är med och beslutar i samråd om vilka åtgärder som ska sättas in. Skolan har avsatt 200 tkr för material riktat till elevhälsan. Tvåläraresystem på flera lektioner som möjliggör extra anpassningar. Organisation av den särskilda undervisningsgruppen för årskurs 4-6 har följts upp och rutiner, utredningar, beslut om och åtgärdsprogram samordnas med den särskilda undervisningsgruppen för årskurser 7-9. Skolan har även under våren infört nya rutiner för specialpedagogens arbete.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt denna lag har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen).

Förskollärare och lärare ska använda de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklass, de nationella bedömningsstöden i årskurs 1 och de nationella proven i årskurs 3 (8 kap. 2–3 §§, 9 kap. 20, 21 och 22 b–c §§ skolförordningen [2011:185] samt Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass (Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan samt Skolverkets föreskrifter om nationella prov i årskurs 3, 6 och 9 i grundskolan läsåret 2021/2022).

Om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial, ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov finns en indikation på att en elev inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper i aktuellt ämne och årskurs ska ansvarig förskollärare eller lärare, i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens, göra en särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling (3 kap. 4 och 4 a §§ skollagen).

Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper ska det skyndsamt planeras sådant stöd som anges i 5 § eller göras en anmälan till rektorn enligt 7 § (se 3 kap. 4 § skollagen).

Det behöver inte göras någon särskild bedömning om förutsättningarna i 5 eller 7 § redan är uppfyllda. Det ska i så fall skyndsamt planeras sådant stöd som anges i 5 § eller göras en anmälan till rektorn enligt 7 §.

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 5 § skollagen).

Om det inom ramen för undervisningen, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

Alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Det framgår även att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans, de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver och att resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör. Vidare framgår att rektor har ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (Lgr 22, 2.2 Kunskaper och 2.8 Rektorns ansvar).

Det särskilda stödet för en elev i grundskolan inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång). Den anpassade studiegången ska utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen (3 kap. 12 § skollagen).

I skollagen stadgas vilka av förvaltningslagens bestämmelser som är tillämpliga vid myndighetsutövning enligt skollagen hos offentliga och enskilda huvudmän. Det

gäller bland annat dokumentation och motivering av beslut enligt 31 och 32 §§ förvaltningslagen (29 kap. 10 §).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns flera brister i huvudmannens och skolans arbete med tidiga stödinsatser samt att tillgodose elevers rätt till extra anpassningar och särskilt stöd på Trollbodaskolan.

Skolinspektionens utredning visar att skolan inte uppnår skollagens krav när det gäller att lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid särskild bedömning av elevens kunskapsutveckling, att ge stöd till elever som är i behov av det form av extra anpassningar samt när det gäller att anmäla elever som är i behov av särskilt stöd till rektorn. Det finns även brister i skolans beslut om anpassad studiegång då det av besluten inte framgår i vilka ämnen och i vilken omfattning som anpassningen gäller. Tillsynen visar vidare att det finns elever på skolan som ges stöd i form särskild undervisningsgrupp som saknar en utredning av särskilt stöd.

En konsekvens av när elevers behov av extra anpassningar eller särskilt stöd inte tillgodoses är att elevernas förutsättningar försämras att kunna nå målen för utbildningen. Skolinspektionen understryker därtill att ett beslut om anpassad studiegång är en ingripande åtgärd för den enskilde eleven eftersom det kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Av det skriftliga beslutet ska därför framgå vad som beslutats, det vill säga vilka ämnen som berörs och i vilken omfattning.

Skolinspektionen konstaterar att det föreligger brister i flera steg i arbetsgången med stödinsatser vid skolenheten. Vad huvudmannen har uppgett i sitt yttrande den 19 april 2023 förändrar inte den bedömningen. Detta bland annat mot bakgrund att bristerna är omfattande.

Studiero

Av genomförda intervjuer med elever och personal framgår att studieron på skolan brister. Flera elever beskriver att det på över hälften av lektionerna inte går att koncentrera sig på skolarbetet. En elev på mellanstadiet uppger att det "alltid är kaos i min klass, "alla skriker och det skickas papper som smäller". En annan elev beskriver att vissa av lektionerna är så stökiga att man behöver jobba hemma med skoluppgifterna. Flera elever på lågstadiet beskriver ett specifikt ämne där det alltid är stökigt. Även elever på mellanstadiet pekar ut flera specifika ämnen där studieron brister. I ett av ämnena beskriver elever att eleverna skriker och överröstar varandra och att läraren skriker tillbaka på eleverna.

Lärare från samtliga stadier och representanter för elevhälsan bekräftar att studieron brister i flera klasser på skolan. Lärare på mellanstadiet beskriver att det lärarna lägger mest kraft på är att upprätthålla studiero och att det är "en kamp" att få studiero. Lärare uppger vidare att man som lärare behöver lägga upp undervisningen utifrån hur det ska bli minst stök. En lärare beskriver att halva

lektionen går åt till att få studiero vilket får konsekvensen att eleverna inte får tillräckligt med undervisningstid. Lärare och elevhälsan ger flera exempel på orsaker till att studieron brister; små klassrum och många elever, att det är lyhört samt att det saknas ljudabsorberande väggar och en skolmiljö som fungerar för alla elever. Vidare uppges att elever släpps ut utan uppsikt och drar omkring och skriker utanför klassrummen. Ytterligare orsaker som anges är att nivån på undervisningen inte är anpassad till gruppen och att lärare saknar ledarförmåga och att det varit många lärarbyten.

Enligt rektorn är det främst på mellanstadiet som studieron brister. Rektorn lyfter att det är en "mix av orsaker" till det. Exempel på det är brist på extra anpassningar, brist på kunskap bland lärare att möta elever med sociala svårigheter och brist på ledarskap.

Ordningsstörande beteende och disciplinära åtgärder

I samtliga intervjugrupper framkommer att det återkommande är samma elever som upprepat stör ordningen. Lärarna ger exempel på flera elever som upprepat störningen. Enligt elevhälsan flyttas elever till en annan klass istället för att skolan tar reda på varför eleverna stör ordningen. Rektorn bekräftar att det inte har genomförts någon utredning av ordningsstörande beteende för de elevexempel som anges av lärarna. Elever och lärare är överens om att det saknas konsekvenser på skolan när elever stör. Enligt elevhälsan saknas konsekvenser oavsett vad som händer, och att eleverna lär sig det. Lärare beskriver även att inte alla lärare på skolan genomför de åtgärder som skolan har beslutat om för att främja studiero. Av intervjuer med elever framgår också att lärare har svårigheter att verkställa disciplinära åtgärder, till exempel vid utvisning. Elever vägrar gå ut, elever som har utvisats bankar på dörren till lektionen så att det stör eller kommer tillbaka till lektionen och stör igen. Elever beskriver att lärare då det är kaos "drar ut elever ur klassrummet". Lärare bekräftar att utvisningar regelbundet förekommer. Enligt rektorn är det inte skolans vision att elever ska bli utvisade, och att skolan måste stötta lärarna i undervisningen. Lärare och rektorn är överens om att utvisningar inte dokumenteras. Enligt en lärare är det obekant att utvisningar ska dokumenteras.

Huvudmannens yttrande över underlag för beslut

Av yttrandet framgår bland annat följande; på enheterna F-3 pratar man kontinuerligt om lugn och ro, trygghet och klassrumsregler. Skolan har satt in lärarcoach för viss lärare och tvåläraarsystem på vissa lektioner. Skolan har ändrat på årskurs 4-6 raster från vecka 10 för att ha färre elever ute samtidigt. Tvåläraarsystem finns på minst ett matematik- och ett svenska-pass per vecka i årskurs 4-6 med start vecka 10. Skolan har under innevarande läsår genom ledningsgruppen deltagit i stadens satsning Kommunal Samverkan för Bästa Skola (KSBS). Enligt yttrandet har skolans konsekvenser samt arbetet med ordningsstörande beteende ändrats sedan vecka 10. I yttrandet beskriver huvudmannen att studieron på skolan har förbättrats och hänvisar till den av huvudmannen genomförda Grundskolenkät på Trollbodaskolan under 2023. I

samband med yttrandet har Skolinspektionen delgetts delar av Grundskolenkäten. Av den framgår bland annat följande. Cirka 60 procent av svarande elever i årskurs 2, cirka 50 procent i årskurs 5 och cirka 60 procent i årskurs 8 upplever att de "kan arbeta i lugn och ro".

Rättslig reglering

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Personalen får vidta de omedelbara och tillfälliga åtgärder som är befogade för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero. Detta innefattar en befogenhet att ingripa fysiskt för att avvärja våld, kränkningar eller andra ordningsstörningar. En åtgärd enligt första stycket får vidtas endast om den står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter. Enligt de förutsättningar som anges i 5 kap. 7-23 §§ skollagen får det beslutas om utvisning ur undervisningslokalen, kvarsittning, tillfällig omplacering, tillfällig placering utanför den egna skolenheten, avstängning och omhändertagande av föremål. Även sådana åtgärder får vidtas endast om de står i rimlig proportion till sitt syfte och övriga omständigheter (5 kap. 6 § skollagen).

I förarbetena anges att om disciplinär åtgärd vidtas ska den dokumenteras skriftligt av den som genomfört åtgärden (prop. 2009/10:165, s. 40). Om en elev vid upprepade tillfällen stört ordningen eller uppträtt olämpligt eller om eleven gjort sig skyldig till en allvarigare förseelse, ska rektorn se till att saken utreds. Samråd ska ske med elevens vårdnadshavare. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § skollagen är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (5 kap. 9 § skollagen). Med utgångspunkt i vad som har framkommit vid en utredning enligt 9 § första stycket ska rektorn se till att åtgärder genomförs för att få eleven att ändra sitt beteende (5 kap. 10 § skollagen).

I förarbetena anges att det är huvudmannen som ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. Ett förebyggande arbete innebär bl.a. att skolor och huvudmän följer upp elevernas såväl trygghet som studiero. Det innebär även att skolor och huvudmän analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero och aktivt verkar för att dessa hinder undanröjs. Det kan bl.a. innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland personalen och utveckling av det pedagogiska ledarskapet i klassrummet. Det kan även innebära ett fokus på att erbjuda en varierad undervisning av hög kvalitet och de extra anpassningar, särskilda stöd och utmaningar som eleverna behöver. Sammansättningen av elever på olika skolenheter kan också vara en av de faktorer som ingår i de analyser som ska göras. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten

kan både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas (prop. 2021/22:160, s. 229).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolmiljön inte präglas av studiero. Intervjuade elever och personal beskriver flera orsaker till det. Bland annat den fysiska miljön, undervisnings- och lärarrelaterade orsaker. Skolinspektionen konstaterar att även om det finns kännedom hos skolledningen om vilka elever som återkommande stör, görs inga utredningar om ordningsstörande beteende. Det saknas därtill dokumentation av de disciplinära åtgärder som vidtas i form av utvisning. Vidare visar utredningen att elevernas stödbehov inte tillgodoses (se vidare under Extra anpassningar och särskilt stöd). Den bristande studieron får bland annat konsekvensen att elever inte kan arbeta med skolarbetet under lektionstid. Bristen påverkar även elevernas lärande då lärarna behöver planera undervisningen utifrån att studieron ska upprätthållas samt att lärare använder delar av lektionstiden till annat än undervisning.

Vad huvudmannen anför i sitt yttrande förändrar inte Skolinspektionens bedömning. Orsaksakerna till det är att bristen framförallt i årskurserna 4-6 är omfattande och får påtagliga konsekvenser för elevernas lärande, lärarnas planering och genomförande av undervisningen. Skolinspektionen konstaterar att det av huvudmannens Grundskolenkät inte heller framgår att undervisningen präglas av studiero. Cirka hälften av svarande elever i årskurser 5 anger att de har arbetsro på lektionerna, vilket är i paritet med vad eleverna på samma stadie angav vid intervjuerna vid Skolinspektionens besök på skolan. För övriga svarande årskurser är resultat något över hälften. Ytterligare en orsak är att utredningen visar att studieron på skolan även är en konsekvens av skolans bristande stödarbete.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Stockholms kommuns verksamhet vid Trollbodaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller skolans arbete med tidiga stödinsatser, extra anpassningar, särskilt stöd, studiehandledning på modersmålet samt studiero. Det finns därför skäl att förelägga Stockholms kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Lärare beskriver bland annat i intervju att det finns elever på skolan som har behov av studiehandledning på modersmålet men att alla språk som eleverna har behov av inte finns att tillgå på skolan. I intervju uppger rektorn att det för samtliga nyanlända elever har gjorts en kartläggning av kunskaper. Vidare bekräftar rektorn alla elever som är i behov av studiehandledning på modersmålet inte ges det. Enligt rektorn är det elever som är i behov ukrainska, grekiska, tigrinja samt elev från Uganda som inte ges studiehandledning på modersmålet. I språket ukrainska är det totalt sju elever. Enligt rektorn har skolan gjort en beställning hos huvudmannen av studiehandledning på modersmålet i ukrainska i augusti 2023 men att det saknas tillgång till lärare i det språket.

Huvudmannens yttrande över underlag för beslut

Huvudmannen uppger i sitt yttrande den 18 april 2023 bland annat följande; elever som är i behov studiehandledning på modersmålet får det, förutom i ukrainska där det är brist på lärare.

Huvudmannen redovisar den 22 maj 2023 efter kompletterande fråga att för fyra av eleverna, mottaga på högstadiet, ges studiehandledning av rysktalande lärare eftersom det saknas tillgång till studiehandledning i ukrainska. Det framgår vidare att det finns elev vid skolan som enligt 5 kap. 4 § skolförordningen har rätt till studiehandledning på modersmålet men som inte får det, samt att en elev har återvänt. Enligt redovisningen bekräftar rektorn att skolan har en pågående beställning hos huvudmannen av lärare i ukrainska.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 4 § skolförordningen framgår bland annat att en elev ska få studiehandledning på sitt modersmål, om eleven behöver det.

Studiehandledning enligt första eller andra stycket får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan.

Av 3 kap. 12 c § skollagen framgår bland annat att en nyanländ elevs kunskaper ska bedömas om en sådan bedömning inte är uppenbart onödig. Rektorn ansvarar för att bedömningar görs.

Av 3 kap. 12 d § skollagen framgår bland annat att en bedömning enligt 12 c § ska göras skyndsamt. För en nyanländ elev ska bedömningen göras i sådan tid att beslut om placering i årskurs och undervisningsgrupp kan fattas enligt 12 e §.

Resultatet av en bedömning enligt 12 c § ska beaktas vid beslut enligt 12 e och h §§, upprättande av individuell studieplan enligt 12 g § och bedömning av behov av studiehandledning på modersmålet enligt 12 i § samt vid övrig planering av undervisningen och vid fördelning av undervisningstiden.

Enligt 3 kap. 12 i § skollagen ska en nyanländ elev, som har tagits emot inom skolväsendet i högstadiet i grundskolan och vars kunskaper har bedömts enligt 12 c §, få studiehandledning på modersmålet om det inte är uppenbart obehövt. Studiehandledningen ska syfta till att ge eleven förutsättningar att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas.

Studiehandledningen får ges på elevens starkaste skolspråk, om det är ett annat än modersmålet.

Av Skolverkets föreskrifter [SKOLFS 2016:10] om underlag för bedömning av nyanlända elevers kunskaper framgår bland annat att när en elevs kunskaper bedöms enligt 3 kap. 12 c § skollagen ska Skolverkets kartläggningsmaterial för bedömning av nyanlända elevers kunskaper steg 1 och 2 (diarienummer 2016:428) användas som underlag för bedömningen. I vilken omfattning kartläggningsmaterialet steg 1 och 2 ska användas bestäms utifrån den enskilda elevens förutsättningar och behov.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen och skolan brister när det gäller rätten till studiehandledning på modersmålet. Utredningen visar att det finns elever vid skolan som enligt 3 kap 12 i § skollagen, och elever som enligt 5 kap. 4 § skolförordningen som har rätt till studiehandledning på modersmålet som inte ges det.

Åtgärder mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med elever, lärare, representanter för elevhälsan och med rektorn framgår att det förekommer kränkande behandling av elever vid skolan. Det är främst fråga om verbala kränkningar men även att fysiska kränkningar förekommer.

Lärare från samtliga stadier uppger att lärarna inte anmäler alla kränkningar till rektorn. Som skäl till att anmälan inte görs anger lärare bland annat att lärarna inte har tid att skriva kränkingsanmälningar. Lärare beskriver även att andra personalkategorier såsom fritidspersonal och vikarier brister i anmälan om kränkningar. Enligt lärare vet inte vikarier hur man ska skriva en anmälan.

Rektorn uppger i intervju att skollagen regelbundet informerar om hur kränkingsanmälningar ska göras och att det åligger var och en på skolan att göra en anmälan. Enligt rektorn är det en tolkningsfråga vad en kränkning är. Rektorn bekräftar samtidigt att inte alla kränkningar på skolan anmäls till rektorn.

Huvudmannens yttrande över underlag för beslut

Av yttrandet framgår bland annat följande; angående kränkningar har skolan vid ett flertal tillfällen på APT (arbetsplatsträff) och andra forum gått igenom rutinerna om anmälan och uppföljning av kränkningar. Alla rutiner finns samlade i skolans personalguide. Skolledningen har på APT och andra tillfällen informerat om återkoppling från huvudman gällande antal anmälningar om kränkande behandling från skolan och hur skolan förhåller sig till skolområdet.

Rättslig reglering

Huvudmannen ansvarar för att personalen fullgör de skyldigheter som anges i 6 kap., när den handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget. Av läroplanen framgår även att alla som arbetar i skolan aktivt ska motverka diskriminering och kränkande behandling av individer eller grupper (Enligt 6 kap. 5 §, Förordning om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet SKOLFS 2010:37 (Lgr 22), 2.1 Normer och värden).

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan och huvudmannen brister i sina skyldigheter att motverka kränkande behandling. Bristen avser personalens skyldighet att anmäla uppgifter om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling till rektorn.

Av Skolinspektionens utredning framgår att det förekommer kränkningar av elever som inte anmäls till rektor av personal. Utredningen visar att bristen omfattar samtliga stadier och flera personalkategorier.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen.

Stockholms kommuns verksamhet vid Trollbodaskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller studiehandledning på modersmålet samt personalens skyldighet att anmäla kränkande behandling till rektorn. Utredningen

visar att huvudmannen har identifierat bristen avseende kränkande behandling och uppgett att skolan vid flertalet tillfällen, efter Skolinspektionens besök har gått igenom rutiner om anmälan och uppföljning om kränkningar.

Utredningen visar vidare att huvudmannen har kartlagt samtliga nyanlända elevers kunskaper och att samtliga elever på skolan som är behov av studiehandledning på modersmålet ges det förutom i ett språk. Skolan och huvudmannen har samtidigt ett pågående aktivt arbete med att tillse studiehandledning på de elevernas modersmål.

Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristerna som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Stockholms kommun en anmärkning.

Område utan konstaterade brister

Trygghet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Vid genomförda elevintervjuer beskriver elever dels att de är trygga på skolan, dels att det finns specifika platser och grupper av elever som påverkar tryggheten negativt. Att de finns specifika platser och grupper på skolan som påverkar tryggheten bekräftas av lärare. Av intervjuer med elever, personal och rektorn framgår att skolan har ett pågående förebyggande arbete för att främja trygghet och kränkningar på skolan. Exempel på det är kompisrelaterade övningar, världgrundsdiskussioner och Mentoror i Våldsprevention (MVP) vilket bland annat innefattar diskussioner om våld och konsekvenser. Utredningen visar vidare att det finns ordningsregler på skolnivå men att eleverna inte har varit delaktiga i arbetet med att ta fram dessa regler. Skolan har en plan med beskrivna åtgärder för främjande av trygghet och arbetet med att förhindra kränkningar. Planen följs regelbundet upp.

Huvudmannens yttrande över underlag för beslut

Av yttrandet framgår bland annat följande; lärare och personal i specifika klasser har pratat om lugn och ro, trygghet samt klassrumsregler med eleverna. Det finns flera vuxna ute och trygghetsteamet arbetar med att kartlägga tryggheten som underlag för det fortsatta trygghetsarbetet på skolan. En ombyggnad av öppna ytor med start vårterminen planeras och ordningsreglerna har reviderats under vårterminen genom elevrådet. Alla elever har genom klassråd varit med i revideringen.

I samband med yttrandet har Skolinspektionen delgetts huvudmannens Grundskolenkät för 2023. Av den framgår bland annat att 85 till 90 procent av svarande elever i årskurs 2, 5 och 8 upplever att de är trygga på skolan. Det framgår även att tryggheten har ökat jämfört med 2022.

Rättslig reglering

Alla elever ska tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Ordningsregler ska finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler (5 kap. 5 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Utifrån ovan redovisade omständigheter har Skolinspektionen gjort bedömningen att det inte framkommer annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav vad avser här redovisade bestämmelse. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Rätten till utbildning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elevhälsan ger i intervju exempel på elever på skolan med problematisk frånvaro. Elevhälsan beskriver att alla lärare inte vet hur de ska gå vidare med elever som har hög frånvaro. Enligt elevhälsan ska lärarna sammanställa elevernas frånvaro och skicka den vidare till biträdande rektor en gång i månaden, men att detta inte görs. Elevhälsan beskriver att huvudmannen har system för att utreda längre frånvaro men att utredning inte görs eftersom lärare inte anmäler frånvaro. Enligt elevhälsan saknas även en plan på skolan för ökad närvaro.

Huvudmannens yttrande över underlag för beslut;

Av yttrandet framgår bland annat följande; skolans frånvarorutiner har reviderats och nu är frånvaron en stående punkt på EHT. Skolan har nu dokumentation på alla elevers frånvaro och en rutin för att genom mentorerna månadsvis följa upp denna samt starta frånvaroutredningar. Implementering av rutinerna görs under vårterminen 2023. Flera elever med hög frånvaro går nu i skolan.

Rättslig reglering

Om en elev har upprepade eller längre frånvaro från grundskolan ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövligt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd enligt 3 kap. 7 § är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas. När en utredning om en elevs frånvaro har inletts

ska rektorn se till att frånvaron snarast anmäls till huvudmannen. (7 kap. 19 a § skollagen)

Huvudmannen ska se till att eleverna i huvudmannens grundskola fullgör sin skolgång (7 kap. 22 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Utifrån ovan redovisade omständigheter har Skolinspektionen gjort bedömningen att det inte framkommer annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav vad avser här redovisade bestämmelse. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av utredaren Nicole Gazett

Utredaren Tonny Johansson har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Terese Westin medverkat.